

בית ספר חדש לנערות

יאנוש קורצ'אק, כתבים כרך ז', עמ' 66-70
תרגום: אורי אורלב

נעצרתני בפליאה רבה בשער בית הדירות בו נמצאת דירתני.

— מה זה יכול להיות?

המוני אדם קבשו את הקצר — בעקר נשים ונערות צעירות. חלקן עמדו בשקט, אחרות עברו בחסר מנוחה מרגל לרגל, וחלק אחר נדחק תוך דחיפות בכיוון הדר המדרגות של דירתני. יותר מעשרה אנשים צרו על השוער ותוך כדי הענקת "מצלצלים" המטירו עליו שאלות על משהו בסקרנות רבה.

עברתי בהתבא, צמוד לקיר, תוך בקשת סליחה מדי צעד מהגברות העצבניות, שלא חסכו ממני הערות לא מעדנות במיוחד מן הסוג: "גס רוח", "חסר חנוך" והערות כגון: "אל תדחף", "אנחנו מחכות לפניך" וכדומה...

פתאום הבחין בי השוער מבעד לים הראשים, המגבעות והנוצות וכנראה אמר משהו לשוכבים אותו, מפני שבאותו רגע פנו אלי מאות זוגות עינים ונפתח לפני מעבר פנוי התחום משני הצדדים בדמויות מלאות חן של המין הנשי. אני ביטן מטבעי, ובחוד בנוכחות נציגות המין היפה. על כן זנקתי כמו אילה פצועה דרך המעבר שנוצר אל הדר המדרגות, ובצעדי ענק הגעתי אל דלת הדר. הדלת נפתחה מעצמה, מה שהוכיח רגישות על טבעית כמעט של הנער שלי — ויטק (השרת), שבדרך כלל היה מגיב רק אחרי קריאות שנמשכו שעה ארוכה בקול של אנשים מאהבים עד מות או רדומים מאוד:

"מה יש? אני בא, אני בא".

מיד אחרי בא ונדחק לפרוזדור מספר רב של אנשים וקמה מהומה שדירתני אינה זוכרת מאז חגיגת ההקדמת של לולה שלי.

— אדוני המנהל — התגונן איזה ברנש — הרפכת שלי יוצאת בעוד שעה. וגם כך אבדתי חצי יום כדי למצא את כתבתו של אדוני מפני שאדון המנהל לא פרסם את כתבתו בשום מקום ולא תלה שקט. אדלציה, בואי, נכנס למשרד.

— אנחנו נכנס ראשונות. זושקה, בואי הנה.

עכשו לקחתי אני את רשות הדבור.

— סלחו לי, רבותי, אבל יש כאן איזו אי הבנה. לא אוכל להזמין שום גברת ברגע זה לחדרי. ובדאי לא נערות צעירות.

השתחררתי מאחיות הלכות הבלתי קרואים, אחרי שהשארתי בידיהם שרוול אחד ואת הצד השמאלי של מקטרני, מהרתי לחדרי. בתנועה אינסטינקטיבית תלשתי מהקיר שני תצלומים והחבאתי אותם תחת הכר על מטתי. את המטה כסיתי בתמונה במסגרת גדולה, שגם אותה הורדתי מהקיר (מתנתו של ז'ידימ'עריץ "הזרמים החדשים" ו"הנפשות העירמות") ודחקתי עמק יותר כמה חפצים של שמוש יומיומי.

באותו רגע התגלגלו לתוך חדרי ארבעה אנשים; אותו ברנש, אותה גברת ושתי הנערות. מאחר שעוד מספר אנשים נסו להדחק פנימה טרקתי את הדלת ונעלתי במפתח.

— בבקשה, רבותי — אמרתי קשאני מצביע לפנייהם על שני כסאות וישוב בעצמי על מעקה המטה.

– ובכו, אֲדוֹנֵי הַמְּנַהֵל, הַיִּיטִי רוּצָה לְרִשֵׁם לְבֵית סֵפֶרֶךָ אֶת זַוְשֵׁיךָ שֶׁלִּי. זֹאת יִלְדָה חֵלְשָׁה, כְּפִי שֶׁאֲדוֹנֵי יָכוֹל לְרַאוֹת, עַל כֵּן לֹא הִכְבַּדְתִּי עֲלֶיךָ בְּלִמּוּדִים. אֲבָל, כְּפִי שֶׁיּוֹדֵעַ אֲדוֹן הַמְּנַהֵל, עַכְשָׁו דוֹרְשִׁים מְנַעֲרוֹת צְעִירוֹת כָּל כֶּף הַרְבֵּה, בְּמִיחָד מְנַעֲרוֹת כְּמוֹ זֹ שֶׁלִּי – שֶׁאֵינְנָה עֹשִׂיָהּ בְּמִיחָד. לְכוּ אֲנִי מִבְּקִשְׁתֵּי שֶׁתִּקַּח אוֹתָהּ, אֲדוֹנֵי, לְשִׁנָּה זוֹ תַחַת חֲסוּתְךָ וְתִלְמֹד אוֹתָהּ אֶת כָּל הַדְּבָרִים שֶׁהַנְּעָרוֹת זְקוּקוֹת לָהֶם בְּמִינוֹ. מִפְּנֵי שֶׁ...

– גְּבֻרָתִי רַבַּת הַחֶסֶד – קִטֵּעַ הַבְּרִנָּה אֶת דְּבָרֶיךָ – אֶת רוּצָה לְדַבֵּר הַרְבֵּה וְאֲנִי רַק אֲשַׁלֵּם וְאֶלֶף. אֲדַלְצֶיךָ שֶׁלִּי מִבְּקִשְׁתֵּי לְקַבֵּל הַשְׂפָלָה. נוֹ, שְׁנָה, אֲנִי חוֹשֵׁב לְעֲצָמִי, מֵה יָכוֹל לְהִיּוֹת. מִפְּנֵי שֶׁלִּידְעָתְךָ, אֲדוֹנֵי הַמְּנַהֵל, אֲנִי לֹא כָּף מֵאַמִּין בְּלִמּוּדִים נְשִׂיִים. אֲנִי מִבְּקִשׁ קִבְלָה, וְהִנֵּה מְאֵתִים וְחֲמֵשִׁים רוּבָלִים לְמַחְצֵית הַשְּׁנָה הָרִאשׁוֹנָה.

– אֲבָל הַרְשׁוּ לִי, רַבּוֹתֵי, לוֹמַר לְכֶם מִשְׁהוּ – קְרֵאתִי בַּיֶשֶׁר – אֵין לִי שׁוֹם בֵּית סֵפֶר, וְאֶפְלוּ לֹא פִתְחֵתִי בְּהַלִּיכִים כָּל שָׁהֶם לְקַבֵּל רְשׁוֹן. אֵין לִי שׁוֹם זְכוּת לְקַבֵּל כְּסָף. זֹאת אֵיזוֹשְׁהִי בְּדִיחָה. עַד כְּמָה שֶׁזְכוּר לִי רַק פֶּעַם אַחַת הַבְּעֵתִי אֶת דְּעָתִי בְּחוּג וְדִידִים מְצַמְצָם שֶׁצָּרִיךְ לְהַקְלֵל עַל נְעָרוֹת אֶת הַגִּישָׁה לְלִמּוּדִים וְלִהְיוֹתָן תְּכוּן מַעֲשֵׂי יוֹתֵר.

בְּקוֹשֵׁי רַב הַצִּלְחֵתִי לְשַׁכְנַע אוֹתָם בְּנִכּוֹנוֹת דְּבָרֵי וְלַהֲבִיאֵם לִידֵי כֶּף שֶׁנִּעְזְבוּ אֶת מְקוֹם עֲבוּדְתִי הַשֶּׁקֶט, מֵה שֶׁעָשׂוּ לְבִסוּף, אִם כִּי בְּהֶסוּסִים רַבִּים וּבְאֵי שְׁבִיעוֹת רְצוֹן בּוֹלְטוֹת.

קוֹשֶׁה לְתַאֵר אֶת הַצְּעָקָה הַגְּדוֹלָה שֶׁקָּמָה בְּחוּץ אַחֲרֵי שֶׁהַבְּהִירוֹתִי הֵעֲבֵרוּ לְכָל הַמְּמַתְיָנִים. אֵיוֹמִים, בְּכִיּוֹת, גְּדוּפִים, מְרִיבוֹת עִם וַיִּטֵּק עַל הַמְּקַדְמוֹת וְהַתְּשׁוּלוּמִים שֶׁנִּטַּל עַל חֶשְׁבוֹן "הַכְּנָסֵת לְקוֹחוֹת לְאֲדוֹן הַמְּנַהֵל". לְבִסוּף נִרְגַע הַכָּל, הַסֵּדֶר חֲזַר עַל פָּנוּ וְרַק עַכְשָׁו הַתַּחֲלָתִי לְהַזְכֵּר בְּפָרְטֵי שִׁיחֵתִי הַנְּשִׁפְחָת, הַמְּקוֹר לְכָל אֵי־הַהֲבָנָה הַזֹּאת. הַיּוֹם אֲנִי יָכוֹל לְשַׁרְטוֹט בְּמִדֵּיק אֶת תְּכִנְיַת בֵּית הַסֵּפֶר אֲשֶׁר גִּרַם לְאֲנִדְרָלְמוּסְיָה כְּלָהּ. אֲנִי עוֹשֶׂה זֹאת מִתּוֹךְ אֲמוּנָה שֶׁלְּמָה שֶׁאָדָם בַּעַל סִמְכוֹת יִטַּל אֶת הַעֲנָן בְּדִדּוֹ וְחֲנוּכָן שֶׁל נְעָרוֹת צְעִירוֹת יַעֲלֶה אַחַת וְלִתְּמִיד עַל הַפְּסִים הַנִּכּוֹנִים.

בֵּית הַסֵּפֶר חָיָב לְהִיּוֹת מְחַלֵּק לְשֵׁנֵי חֲטִיבוֹת : אַחַת רְגִילָה, שֶׁשׁ שְׁנָתֵי, שֶׁיִּלְמְדוּ בָּהּ רַק מִסֵּפֶר קְטוֹן שֶׁל מַקְצוֹעוֹת, תּוֹךְ כְּדֵי הַדְּגִשֵׁת הַתְּפִתְחוֹת הַתְּבוּנָה וְהַרְגֵּשׁ מִבְּלֵי לְהַתְּפָּזֵר לְנוֹשְׂאִים רַבִּים. "לֹא מִתְּמַטִּיקָה גְבוּהָה, לֹא גְאוּמְטִרְיָה, לֹא שְׁפוֹת וְהַשְׁדִּיּוּדְעָמָה מִיֵּן הַסּוּג שֶׁיִּתְּנֶנָּה לֹא רַק אַחֲרֵי הַחֲתִנָּה, אֲלָא מִיָּד אַחֲרֵי קִבְלַת תְּעוּדַת הַגְּמֵר וְהַשְׂמָלָה הָאַרְכָּה", כְּפִי שֶׁאֹמֵר דִּידִי, בַּעַל הַבֵּית בְּחַלּוּדָה. חֲטִיבָה כְּזֹאת בְּהַשְׁתַּתְּפוֹת מַעֲטָה הֵיִתָּה גוֹרְמַת לְהַפְּסִידִים רְצִינָיִים שֶׁאַפְשָׁר הֵיִתָּה לְכַסּוֹת כְּפָל כְּפָלִים עַל דִּידֵי קוֹרֵס הַמְּכַנֶּה – קוֹרֵס חֲדַשְׁתִּי מְקַצֵּר.

קוֹרֵס מְקַצֵּר אֲפָשֶׁר הֵיִתָּה לְחַלֵּק לְשֵׁנֵי חֲלָקִים, כָּל אֶחָד שֶׁל חֲצֵי שְׁנָה : תְּאוּרִטִי וּפְרָקִטִי. מַחְצֵית הַשְּׁנָה הָרִאשׁוֹנָה תְּאוּרִטִי כֹּלָה הֵיִתָּה לְכָלֵל כָּל מִינֵי שְׁפוֹת וְלִמּוּדִים. אֶת הַשְּׁפוֹת הַיּוֹ יָכוֹלִים לְלַמֵּד בְּשִׁטּוֹת חֲדָשׁוֹת לְגִמְרֵי. כָּל צְעִירָה הֵיִתָּה חֲנִיבָת לְדַעַת, כְּדֵי לְקַבֵּל אֶת תְּעוּדַת הַגְּמֵר, אֶת כָּל הַמְּשֻׁפָּטִים וְהַבְּטוּיִים וְאַמְרוֹת הַכְּנֵף הַנְּהוּגִים בְּשִׁפְתֵי הַדְּבּוּר, בְּעֵתוֹנָאוֹת וּבְסֵפֶרוֹת, בְּגֵרְמָנִית, צְרְפֵתִית, אֲנְגְלִית, אִיטַלְקִית וּבֵלְטִינִית, מְלִבְד זֹאת – שֵׁנֵי שִׁירִים שֶׁל הַמוֹדֵרְנִיסְטִים הַצְּרְפֵתִיִים וְהַגְּרְמָנִים.

בְּיַחַס לְלִמּוּדִים הָאַחֲרִים, לֹא הֵיִתָּה נִכְלָלִים בְּתַכְנִיַת שׁוֹם "לוֹגִיוֹת", אֶפְלוּ לֹא שְׁעָה אַחַת בְּמִשְׁךָ כָּל מַחְצֵית הַשְּׁנָה הָרִאשׁוֹנָה. בְּהִיסְטוֹרְיָה כָּל צְעִירָה הֵיִתָּה מְקַבְּלַת דְּמוֹת אַחַת הַמְּכַרְתֵּי פְחוֹת בְּאַחַת הַתְּקוּפוֹת בְּעֵבֵר, וְהֵיִתָּה חֲנִיבָת לְחֶפֶר עַל בְּרִים אֶת תּוֹלְדוֹת חֲנִיָּה ; אוֹתָהּ דְּמוֹת הֵיִתָּה הוֹפְכַת לְהִיּוֹת "הַדְּמוֹת הַחֲבִיבָה עֲלֶיךָ", הִיא הֵיִתָּה יָכוֹלָה לְהַרְצוֹת עֲלֶיךָ בְּהַרְחָבָה. הַשׁוֹמְעִים הֵיִו מְרַגְּשִׁים בְּבוֹכִים שֶׁאֵינֶם מְכִירִים אֶת אוֹתָהּ אֵישִׁיּוֹת וְלֹא הֵיִו בּוֹדְקִים אֶת דִּיעוּתֵיךָ עַל דְּמוּיוֹת הִיסְטוֹרְיּוֹת אַחֲרוֹת וְעַל תְּקוּפוֹת אַחֲרוֹת. דְּגָמָה יַחִידָה זוֹ תְּסַפֵּיק כְּדֵי שֶׁהַקּוֹרָא הַפְּקֵחַ גְּבִין אֶת הַמְּטָרוֹת וְהַשִּׁטּוֹת שֶׁיִּנְהַגוּ בְּקוֹרֵס הַמְּקַצֵּר. אֵין סֶפֶק שֶׁאָדָם קִפְדוֹ יִתְיַחַס לְלִמּוּדִים כְּאֵלָה כְּמוֹ אֵל סְחוּרָה זוֹלָה, אֵד אֲנָשִׁים קִפְדָּנִים מִמִּילָא אֵינֶם רַבִּים, וּבְיַחּוּד אֲצִלְנוּ.

יותר מעניינת וכולה היתה להיות מחצית השנה השנייה שיחות, החלפת דעות היו משמשות כתרגילים כיצד להשתמש בחומר שנרפס.

– מה היתה אומרת אם היתה משוחחת על פסיכולוגיה?

והצעירה חיבת היתה להאריך בדברים על הנושא, המפר לה על סמך הרצאה של שעה במחצית השנה הראשונה של למונדיה. היא חיבת לשבץ בדבריה (במדה) מלים זרות, שיחתה חיבת להיות קולחת ולתת תחושה של בקיאות וידענות, מה שאיננו קשה במיוחד, מאחר שגם לכו שיחתה המתחרה לא יהיה שום משג בנושא.

במחצית השנה השנייה ינתנו גם שעורי "הטעמת דבור מעשית".

– בבקשה לומר: 'אדוני, אין לך שום זכות לדבר בצורה כזאת אל אשה הגונה'.

– רע מאוד! יותר עצמה בקול! ועכשו: 'אני בזה להמון הנבער הזה', ובבקשה לומר זאת תוך עווית מתאים של השפתים.

שעורי פלירט טרקליני יהיו הכרחיים. שעורים של "הצגות קטנות", למשל: עוויות, התעלפויות ואפלו מחלת עצבים בהדרכתו של רופא, יוכלו להנתן תמורת תשלום נוסף.

ציור ושיחה – יסלקו חד משמעית מתכנית הלמודים פנושאים נפוצים ובנאליים.

זאת תכנית ארעית, גלמית, שיש להשלימה. זהו תרשים בלבד ללא שום ימרות. אני מוסר אותו בידי אלמוני, בתנאי שיהיו אלה ידים נמרצות, אני מוסר אותו בידי תבונתו של אלמוני, ויהיה עליו לעכל את רעיונותי היטב, כדי שלא יסגל לעצמו מנהגים מעשים שגרמו כל כך הרבה נזק במערכת בתי הספר שלנו.

